

Research Article/Araştırma Makalesi

Preschool Teachers' Views on Classroom Management

Gizem Sebahat ÇOBAN¹ Mehmet Necati CİZRELİOĞULLARI²

¹ Cyprus Science University, Faculty of Education Science, Kyrenia, TRNC, gizemcoban@csu.edu.tr

² Cyprus Science University, Faculty of Tourism, Kyrenia, TRNC, mehmetcizreliogullar@csu.edu.tr

* Corresponding Author: mehmetcizreliogullar@csu.edu.tr

Article Info

Received: 8 January 2021

Accepted: 26 March 2021

Keywords: Preschool, unwanted behavior, attitude, awareness

 10.18009/jcer.856884

Publication Language: Turkish

Abstract

It is known that the educational life of the students who receive education in pre-school period is very important and this situation affects the character formation that will affect their lives in the following years. Within the scope of the study conducted to examine the opinions of preschool teachers on classroom management, a single case pattern intertwined among qualitative research methods was used. The data of the research, which is based on the opinions of 30 preschool teachers working in private and public schools in the 2018-2019 academic year, were obtained through semi-structured interview forms, and the findings were revealed with codes and anecdotes as a result of content analysis. These codes and anecdotes, under one theme and three sub-themes, show that preschool students respond positively to classroom management practices in the literature.

To cite this article: Çoban, G., S. & Cizreliogulları, M., N. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimine dair görüşleri. *Journal of Computer and Education Research*, 9 (17), 248-277. DOI: 10.18009/jcer.856884

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimine Dair Görüşleri

Makale Bilgisi

Geliş: 8 Ocak 2021

Kabul: 26 Mart 2021

Anahtar kelimeler: Okul öncesi, istenmeyen davranış, tutum, farkındalık

 10.18009/jcer.856884

Yayın Dili: Türkçe

Öz

Okul öncesi dönemde eğitim alan öğrencilerin eğitim-öğretim yaşamlarının oldukça önemli olduğu ve bu durumun sonraki yıllarda hayatlarına etki edecek karakter oluşumunu etkilediği bilinmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimine dair görüşlerini incelemek amacıyla yapılan çalışma kapsamında nitel araştırma yöntemlerinden iç içe geçmiş tekli durum deseninden yararlanılmıştır. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında özel ve devlet okullarında görev yapan 30 okul öncesi öğretmenin görüşlerine dayandırılan araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilerek, bulguları içerik analizi sonucunda kodlar ve anekdotlarla ortaya çıkmıştır. Bu kod ve anekdotlar bir tema ve üç alt tema altında öğretmenlerin sınıf yönetimine dair kullandıkları yöntemlerden, uygulamalarına ve karşılaştıkları zorluklara kadar örnek olaylarla elde edilen sonuçlar, okul öncesi öğrencilerinin literatürdeki sınıf yönetimi uygulamalarına olumlu karşılıklar verdiği yönündedir.

Summary

Preschool Teachers' Views on Classroom Management

Gizem Sebahat ÇOBAN ¹ Mehmet Necati CİZRELİOĞULLARI*²

¹ Cyprus Science University, Faculty of Education Science, Kyrenia, TRNC, gizemcoban@csu.edu.tr

² Cyprus Science University, Faculty of Tourism, Kyrenia, TRNC, mehmetcizreliogullar@csu.edu.tr

* Corresponding Author: mehmetcizreliogullar@csu.edu.tr

Introduction

It is known that most of the education and training processes take place in the classroom. Classroom icons collection of must-have for kid. Classroom management, on the other hand, is the setting and regulation of the rules that exist in the classroom and the management of the teaching process. Classroom management is the provision of innovation and diversity in teaching, the preparation and implementation of activities appropriate to the developmental characteristics of the student, and the ability to achieve the goals in the classroom without obstacles. There are various gains and indicators for the development areas of children in the pre-school education program. Supporting the development of children and providing positive behaviors; The way, attitude and understanding teachers follow in classroom management are extremely important in order to get to know themselves and their environment, and to make plans according to their interests and skills. The reward and punishment method teachers use in classroom management can have different effects on children. Many findings with the opposite view were found that punishment encourages crime rather than internalizing the problem and accepting it, and the reward is the way the spontaneous desire in the student is the way. However, no study was found on the classroom management of teachers in the preschool period of education. In addition, the fact that it is a qualitative study provides detailed information on the subject. It is expected that the determination made for this period, which is known as the most critical period of human life, will serve as a source for future studies. In this context, the effects of theoretical knowledge in the classroom environment have been a matter of curiosity. While the research problem of the study was determined as "What are the opinions of preschool teachers on classroom management?".

Method

In the study, one-case intertwined pattern from qualitative research designs was used. While creating the interview form used in the study, the studies on leadership, questionnaires and scales in the literature were scanned, interview questions were created according to these studies and applied to preschool teachers. In order to collect comprehensive information in the research, a non-random purposeful sampling method, which is included in the qualitative research, was used. The working group of the research consists of 30 teachers who work in kindergartens and kindergartens working in private schools under the Ministry of National Education during the 2018-2019 academic year in Istanbul Bahçelievler district, determined on a voluntary basis.

Discussion and Conclusion

In the content analysis made, 1 theme and 3 sub-themes emerged in line with the problem of the study. In the content analysis conducted within the scope of the research, various findings were obtained regarding the opinions of preschool teachers on classroom management and classroom management planning processes. Although each teacher's understanding of classroom management and definitions on this subject are different from each other, it also gives an idea about their point of view on classroom management practices. In the opinions of preschool teachers against classroom management, it is predominant that the teacher is dominant in the classroom environment and that the classroom environment should be met by the teacher in terms of leadership. Classroom management perception differs among teachers according to the age groups of the classes they attend. According to the results within the scope of the research, although the classroom management understanding of each teacher regarding the ideas of preschool teachers on classroom management and planning processes of classroom management is different from each other, the view that the teacher's understanding of classroom management is dominant in classroom management practices. The teacher is the leader in the classroom. It is the teacher who guides the class to fulfill its duties and responsibilities in the most effective way, guides the students, encourages them to comply with the rules and plans. In the pre-school education period, the teacher means more to the student than the other levels.

Giriş

Yaşamımızda meydana gelen olayların kökenini oluşturan 0-6 yaş arası, insan kişiliğinin şekillenmeye başladığı; dil, motor, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerin ortaya çıkarak gelecek yaşantıya hazırlandığı kritik zaman okul öncesi dönemdir (Şenel & Aslan, 2014). Okul öncesinde yer tutan en önemli gelişim alanlarından birisi de sosyal duygusal alandır. Sosyal duygusal gelişim alanının temel amacı çocuğun yaşantısı boyunca kendisini anlayabilmesi, anlatabilmesi, kontrol edebilmesi, kendisini sevmesi ve çevresiyle bir uyum sağlayabilmesidir (Duric, 1991). Okul öncesi eğitim programında çocukların gelişim alanlarına yönelik çeşitli kazanım ve göstergeler bulunur. Çocukların gelişimlerini desteklemek, olumlu davranışlar kazandırmak; kendilerini ve çevrelerini tanıyabilmeleri, ilgi, istek ve becerilerine uygun planlar yapabilmek için öğretmenlerin sınıf yönetiminde izledikleri yol, tutum ve anlayış son derece önemlidir. Öğretmenlerin sınıf yönetimini sağlamada kullandıkları ödül ve ceza yönteminin çocuklar üzerinde farklı etkileri olabilmektedir (Erkuş & Yazar, 2013).

Eğitim ve öğretim süreçlerinin büyük bir çoğunluğunun sınıfta gerçekleştiği bilinmektedir. Sınıf, çocuk için olması gereken topluluğu simgeler (Duric, 1991). Sınıf yönetimi ise sınıf içerisinde var olan kuralların koyulması, düzenlenmesi ve öğretim sürecinin yönetilmesidir (Fennimore, 1995). Öğretimde yeniliğin ve çeşitliliğin sağlandığı, öğrencinin gelişim özelliklerine uygun etkinliklerin hazırlandığı ve uygulandığı, sınıf içerisinde var olan hedeflere ulaşılırken sürecin engelsiz bir şekilde gerçekleştirebilmesi sınıf yönetimidir (Akan, 2010). Boucher'e (2001) göre ise, öğrencinin oto kontrolünün gerçekleştiği, öğrenmeyi öğrenmesinin sağlandığı çalışmaların tümüdür. Sınıf yönetimini sağlamak eğitim ve öğretim sürecinin ilk basamağıdır. Öğrencilerle doğrudan iletişim halinde olunan; öğretmen, öğrenci, eğitim materyalleri ve programın bulunduğu yer sınıftır. Bu yüzden de hedef davranışlar burada kazanılmaya başlanır (Paliç & Keleş, 2011). Başar'a (2005) göre, baskı ve zorbacı bir yaklaşımla sınıfı kontrol etmek ve disiplini sağlamak sınıf yönetimi değildir.

Türkiye'de ve alanyazında sınıf yönetimi ile ilgili çok çeşitli araştırmalar yapılmıştır (Aküzüm & Narlı, 2017; Ertuğ & Baksi, 2014; Wulandari, Hanafi, & Widodo, 2020). Sınıf yönetimi, eğitim ve öğretimin en üst seviyede gerçekleşebilmesi için gereken koşulların sağlanması açısından ilk adım olarak belirtilmiştir (Başar, 2005). Sınıf yönetiminde kullanılan ödül ve ceza yöntemine dair görüş, doğru ve zamanında kullanılan bir ceza yönteminin

çocuğun yanlış davranışı yapmasını engellediği, doğru bir ödül yönteminin ise çocuğunun içsel motivasyonunun arttırdığı yönündedir (Aydın, 2000).

Araştırmanın temel amacı, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimine dair görüşlerini tespit etmektir. Araştırmanın temel amacı doğrultusunda çalışmaya başlama aşamasında, araştırma problemi belirlenmiştir. Araştırmanın nitel çalışma olması konuya ilişkin detaylı bilgiler toplanmasını sağladığı için önemlidir. İnsan yaşamının en kritik dönemi olarak bilinen bu dönem için yapılan durum tespitinin bundan sonra yapılacak olan çalışmalara da kaynaklık etmesi beklenmektedir. Bu bağlamda, okul öncesi dönemde öğretmenlerin sınıf yönetimine dair teorik bilgilerini uygulama aşamasında, bu bilgilerin sınıf ortamında ne gibi etkileri olduğu merak konusu olmuştur. Araştırmanın amacı çerçevesinde, araştırma problemi, “Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimine dair görüşleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

Sınıf Yönetimi Modelleri

Öğretmenlerin öğretim sürecinde belirlediği hedef davranışlara göre uyguladığı farklı sınıf yönetimi modelleri vardır. Ulaşılmak istenen amaç, gelişim seviyeleri, öğretmenin kendi yeterliliğine uygun bulması gibi farklı nedenlerle sınıf yönetimini sağlamada değişik yollar oluşturulmuştur (Babaoğlan, 2011). Sınıf yönetiminde kullanılan tepkisel, gelişimsel, önlemsel ve bütünsel modeller ele alınmıştır.

Geleneksel sınıf yönetim modeli olarak bilinen tepkisel modelde, öğretmen istenmeyen davranışa karşı tepki verir. Amaç istenmeyen durumun ortadan kaldırılmasıdır. Bireysel olarak ele alınan modelde sık kullanılan eylem ödül ve ceza sistemidir. Sınıf yönetimi konusunda yeterli olmayan öğretmenlerin tercih ettiği model olarak bilinir (Bilir, 2014). Önlemsel modelde, sınıf içerisinde meydana gelebilecek istenmeyen davranışlar tespit edilir ve daha ortaya çıkmadan önlemek için tedbir alınır. Buradaki asıl amaç öğretmenin sınıf yönetim becerilerini kullanarak, ileride ortaya çıkabilecek sorunları başlangıçta engellemesidir (Akan, 2010; Bilir, 2014). Gelişimsel model, günümüzde temel olarak kullanılan modellerden biridir. Çocuğun eksikliğinin farkında olması, bilgiyi kendi kendine keşfetmesi ve hayata geçirmesini hedefleyen yapılandırıcı bir modeldir (Gülünay-Sivri & Gözütok, 2012). Smith ve Pellegrini (2000) ise, bireysel farklılıklar, hazırbulunuşluk düzeyi ve çocukların yaşından dolayı alabilecekleri sorumlulukları düşünerek onlar için bir öğretim programı hazırlanması gerektiğini vurgulamıştır. Gelişimsel modelde temel amaç çocukların yapabilirliklerini düşünerek sınıf yönetimini sağlamaktır. Bütünsel model, sınıf yönetimi

sağlarken öğretmenin öncelikle istenmeyen durumların ortaya çıkmasını engellemek için önlemsel modeli kullanmasını, olumsuz bir durumda tepkisel modeli ortaya koyması ve tüm programı hazırlarken öğrencilerin bireysel farklılıklarını ve gelişimsel özelliklerini dikkate almasını hedefleyen karma bir modeldir. Buradaki temel amaç tepkisel modeldeki sınıf yönetimini en aza indirirken gelişimsel ve önlemsel modelleri ön planda tutmaktır (Altıntaş, 2016; Babaoğlu, 2011).

Eğitimde İstenmeyen Davranışa Bakış

İnsan sosyal bir varlıktır. Bir toplum içinde, insan kümesiyle birlikte yaşar ve toplumu oluşturan kurallar vardır. İnsan kendi çıkarları ile yaşadığı toplumun iyiliği için var olan çıkarlar arasında bir denge sağlayabilmelidir. Bu dengeyi sağlıyorsa olumlu, sağlayamıyorsa istenmeyen davranış oluşur (Başar, 2005). İstenmeyen davranışlara karşı verilecek tepkiler eylem yaklaşımlarına göre 3 gruba ayrılır. İlk grup karışmacı olmayan yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre öğretmen öğrenciye sorun hakkında bilgi verir ve çocuğun öz düzenleme kapasitesini geliştirerek sorunu kendisinin çözmesini sağlar. Çocuğu yargılamadan, süreci kontrol eder. İkinci eylem yaklaşım türü davranışçı yaklaşımdır. Çocuğun davranışlarının sonuçlarıyla ilgilenilir. Sınıf içerisinde istenen ve istenmeyen davranışlar açık bir şekilde belirlenir. Kurallara uymamanın sonucunda verilen cezalar ve istenen kuralları uyduğunda verilecek olan ödüller bellidir. Davranışların nedenleriyle ilgilenilmez. Üçüncü tür eylem yaklaşımı ise etkileşimci yaklaşımdır. Davranışçı yaklaşım kadar net olmamakla beraber, karışmacı yaklaşımdan da öğrenci öğretmen iş birliği yönüyle ayrılır. İstenen ve istenmeyen davranışlar ortak bir kararla belirlenir. Zaman içerisinde değişime açık bir yanı olduğu için hem bireysel hem de sınıf içerisinde rahat uygulanabilen bir yaklaşım türüdür (Gündoğdu, 2013).

İstenmeyen Davranışlarla Baş Etme Yöntemleri

Girmen, Anılan, Şentürk ve Öztürk'e (2006) göre, istenmeyen davranışlar sınıf düzenini olumsuz etkiler. Eğitim öğretim süreçlerinde aksamaya neden olur. Bu yüzden öğretmenler çeşitli yöntemlerle istenmeyen davranışı ortadan kaldırmaya çalışırlar. Sorunu anlamak, görmezden gelmek, uyarmak, derste değişiklik yapmak, sorumluluk vermek, okul yönetimi ve aileyle ilişki kurmak, öğrenciyle konuşmak, ödül ve ceza sistemini kullanmak bu yöntemlerden bazılarıdır (Öztürk & Gangal, 2016). Öğretmenin sınıf içinde gerçekleşen olumsuz durum karşısında ne yapacağını belirlemesinin ilk aşaması sorunun ne olduğunu

anlamak olmalıdır. Sorunu anlamak davranışın tanımlanması, ne olduğunun tespit edilmesi ve neden yapıldığının yorumlanması süreçlerini kapsar (Çetin, 2013). Öğretmen sınıf içindeki tüm istenmeyen davranışlara tepki gösterirse düzen bozulur ve çocuklar hata yapmaktan kaçtıkça, eğitime odaklanmaktan uzaklaşırlar (Yılmaz, 2008). Görmezden gelme yolu öğretmen ve öğrenci arasında sessiz bir anlaşma yolu olarak bilinir. Öğretmen çocuğun davranışını pekiştirmeden, görmezden gelmeyi dikkatli kullanarak hatalı davranışın ortadan kaldırılmasını amaçlar (Aydın, 2000). Sınıf içerisinde istenmeyen davranışın ortaya çıkış durumuna göre değişik şekillerde uyarı yapılabilir (Aynur, 2005). Çakmak, Kayabaşı ve Ercan'a (2008) göre, kullanılması gereken en aktif yöntemlerden birisi olan sözlü uyarı sınıf içerisinde çocuğa birebir müdahale edilmesinden kaçınarak, tüm sınıfı ele alan uyarılarda bulunulmalıdır. Ders esnasında ortaya çıkan istenmeyen davranışlar genellikle dersten sıkılan ve dersi dinlemeyen öğrenciler tarafından gerçekleşir. Kendileri dersi dinlemez, çevresindekilerin dersi dinlemesine engel olurlar ve dersin anlatımını engellerler. Bu durumda öğretmenin farklı düzenlemelere başvurması gerekir. Örneğin ara vermek, başka konularla ilgili beyin fırtınası yaptırmak, çocuklara soru sormak bu yöntemlerdendir. Sınıf içinde yapacak bir şey bulamayan, kendine bir iş edinmeyen çocuk sıkılır ve farklı davranışlara yönelir. İstenmeyen davranışlara neden olan bu süreçte öğretmen o çocuğun dikkatini toplayabilmesi için ona birtakım sorumluluklar verebilir. Çocuğun kendini değerli hissetmesi ve verilen görevi yerine getirmek için istenmeyen davranıştan vazgeçmesi hatta olumlu davranışlara yönelmesi beklenir (Tolunay, 2008). Sınıf yönetimini sağlamak her ne kadar öğretmenin görevi olsa da bazı istenmeyen davranışlar öğretmenin tek başına başa çıkamamasına neden olur. Böyle durumlarda öğretmen-aile, öğretmen-rehberlik servisi ve öğretmen-okul yönetimi iş birliği gerekebilir. Uygulanan diğer sınıf yöntem teknikleri kullanıldıktan sonra eğer istenilmeyen davranış devam ediyorsa çocukla birebir konuşma yapmak gerekir. İstenilmeyen davranışın görüldüğü andan hemen sonra davranışın nedenleri ve sonuçları hakkında iletişim kurulmalıdır. Böylece çocuk suçlanmak yerine uyarılmış, öğretmenle öğrenci arasında bir bağ oluşmuş olur (Dönmez & Cömert, 2009).

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden iç içe geçmiş tek durum deseni kullanılmıştır. Nitel araştırma; bir olayı derinlemesine incelemeyi amaçlayan, olayları anında, yerinde ve bütüncül olarak ele alan, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi

tekniklerin tek başına ya da birlikte yaygın olarak kullanıldığı nitel işlemler sürecini kapsamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu özellikleri nedeniyle araştırmada belirlenen soruların cevaplarını ortaya çıkarma bakımından uygun bir yöntem olduğu düşünülmektedir. İç içe geçmiş tek durum deseninde tek bir durum içinde çoğu kez birden fazla analiz birimi söz konusu olacaktır. Buradaki ayırım, bir durum çalışmasının ilgili durumu, bütüncül ve tek bir ünite olarak ele almasına veya bir durum içinde olabilecek birden fazla alt birime yönelmesine ilişkindir (Yıldırım & Şimşek, 2013).

Çalışma Grubu

Araştırmada kapsamlı bilgi toplayabilmek için nitel araştırmanın içinde yer alan ve amaçlı örnekleme yoluna gidilmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır (Baltacı, 2018). Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul Bahçelievler ilçesindeki 2018-2019 Öğretim Yılı içinde Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde özel ve devlet okullarında yer alan anaokulu ve anasınıflarında çalışan öğretmenler arasından, gönüllülük esasına dayanarak belirlenen, lisans ve yüksek lisans mezunu 30 öğretmen oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu yöntemin seçilmesindeki öncelikli amaç araştırmacının görüşme esnasında eksik kaldığını fark ettiği konu üzerine yeni düzenlemeler yapabilmesi veya daha ayrıntılı bilgi için gerekli gördüğünde sorulara eklemeler yoluyla görüşmeyi yönlendirebilmesidir. Nitel yöntem içinde öğretmenlerin görüşlerini ortaya çıkarmak için yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Günümüzde araştırmacıların çoğunlukla tercih ettiği, diğer görüşme tekniklerine göre daha kapsamlı bilgi sağlayan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulurken alan yazında yer alan okul öncesi dönem, sınıf yönetimi, ödül ve ceza yöntemleri ile ilgili çalışmalar, anket ve ölçekler taranmış, edinilen bilgiler doğrultusunda görüşme soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular okul öncesi eğitim alanında 5 uzman tarafından incelenmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Görüşme soruları 2 okul öncesi öğretmenine pilot uygulama yapılarak görüşme sorularında değişikliğe gidilmiş ve eksiklikler üzerinde çalışılmıştır. Ölçme aracı son halini aldıktan

sonra belirlenen kriterlere (lisans, yüksek lisans mezunu olan) sahip 30 öğretmenle görüşmeler sağlanmıştır. Görüşmeler için önceden randevu alınıp, görüşmeden önce okul müdürü ve öğretmenlerden izin formunu imzalamaları istenmiştir. Öğretmenlere kısaca araştırmanın amacı anlatılarak sorular önceden iletilmiştir. Görüşme esnasında ses kaydının kullanılması için izin alınmıştır. Görüşmede elde edilen bilgilerin başka hiçbir amaç için kullanılmayacağı, isimler yerine kod adı kullanılacağı ve bilgilerin gizliliğine dikkat edileceği teyit edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular içerik analizi kullanılarak oluşturulmuştur. Elde edilen kodlar ve anekdotlar kapsamında temalar ve bu temalardan da ana tema belirlenmiştir. Edinilen bilgileri belli temalara yönelik sınıflandırıp bunları okuyucunun anlayacağı şekilde analiz etmek (Yıldırım & Şimşek, 2013) araştırma için uygun görülmüştür.

İnandırıcılık ve Tutarlık

Araştırmanın inandırıcılığını arttırmak soru formuyla da ilişkilidir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Soru formu oluşturulurken ilgili alan yazın göz önüne alınarak açık uçlu sorular oluşturulmuştur. Alanında uzman bir akademisyen tarafından soruların uygulanabilirliği kontrol edilmiştir. Görüşmelerde ses kaydı alınarak bu kayıtların yazıya aktarılması sürecinden sonra konuşma metinleri üzerinden analizler program kullanılmadan yapılmıştır.

Araştırmacı, yapılan görüşmelerde yansıtıcı dinleme tekniğini kullanarak sohbeti teşvik edici ve tarafsız şekilde ilerletmeye özen göstermiştir. Görüşme sırasında katılımcıların, araştırmacının etkisi altında kalmadan, soruları kendi hikayelerinden yola çıkarak cevaplandırabilmeleri için gerekli ortam koşulları sağlanmıştır. Araştırmada güvenilirlik yapılmamıştır. Bunun yerine güvenilirliğin de odaklandığı kavramlardan biri olan tutarlılığa önem verilmiştir. Araştırmada, Arastaman, Fidan ve Fidan'ın (2018) belirttiği gibi, "olay ve olguların değişkenliğini kabul eden ve bu değişkenliği araştırmaya tutarlı bir biçimde yansıtabilen bir yaklaşım" söz konusudur. Bu tutarlık, veri toplama araçlarının oluşturulması, verilerin toplanması ve analizi aşamalarında uygulanmıştır.

Teyit Edilebilirlik ve Aktarılabilirlik

Veri toplama aşamasında aynı kaynaklardan farklı sonuçlar çıkmasını engellemek için teyit edilebilirliğe önem verilerek bu amaç doğrultusunda veri toplama işleminin sonunda bu veriler özetlenerek katılımcıların onayı alınmıştır. Toplanan veriler

katılımcıların geri dönüşleri ile birlikte revize edilmiştir. Verilerin analizinde amaçlı örnekleme ve katılımcıların durumlarından faydalanılarak araştırmanın aktarılabilişliğini güçlendirmek hedeflenmiştir. Ses kayıtları konuşma metinlerine aktarıldıktan sonra teyit edilebilirliğı arttırmak için katılımcılarla teyit amaçlı görüşmeler mail yoluyla sağlanmıştır ve teyit toplantıları gerçekleştirilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Araştırma verileri metne döküldükten sonra yapılan içerik analizinde araştırmanın ana problemi doğrultusunda 1 tema ve 3 alt tema ortaya çıkmıştır. İçerik analizinde bu tabloya ek olarak çıkartılan kodlar da eklenmiştir. Bu bölümde yapılan içerik analizi sonucu ortaya çıkan bulgular yorumlayıcı bir yaklaşımla ayrı ayrı tartışılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimine dair görüşleri nelerdir?

Araştırma sorusu altında ‘Okul Öncesi Dönemde Sınıf Yönetimi’ teması ve üç alt tema ortaya çıkmıştır.

Tema: Okul Öncesi Dönemde Sınıf Yönetimi

Okul öncesi dönemde sınıf yönetimi teması kapsamında ‘Sınıf yönetimine karşı tutum ve farkındalık’, ‘Sınıf yönetiminde kullanılan yöntemler ve uygulamalar’ ve ‘Sınıf yönetimini sağlamada karşılaşılan zorluklar ve zorluklarla baş etme yolları’ alt temaları oluşturulmuştur. Bu alt temalar altında toplanan kodların okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi sürecine bakış açıları, süreçte karşılaştıkları zorluklar ve zorluklarla mücadele etme yollarına dair çarpıcı sonuçlar vermiştir.

Tablo 1. *Probleme ilişkin tema, alt tema ve kodlar*

TEMA	ALT TEMALAR	KODLAR
Okul Öncesi Dönemde Sınıf Yönetimi	1.1. Sınıf yönetimine karşı tutum ve farkındalık	<ul style="list-style-type: none"> • Sınıf yönetimi • Kurallar • Özgürce • Aile • Davranış değiştirme • Lider • Öğretmen • Kaliteli eğitim • Rol model • Kazanım
	1.2. Sınıf yönetiminde kullanılan yöntemler ve uygulamalar	<ul style="list-style-type: none"> • Ödül • Ceza • 2.tip ceza

	<ul style="list-style-type: none"> • Görmezden gelme • Oyuna ara verme • İnatçı öğrenci • Alışma süresi • Kurallara itaat • Ses tonu • Problem davranış • İdare etmek • Gürültü • Otorite • Hakimiyet
1.3. Sınıf yönetimini sağlamada karşılaşılan zorluklar ve zorluklarla baş etme yolları	<ul style="list-style-type: none"> • Oyuna katılım • Eşit davranmak • Zaman • Yazılı ve resimli kurallar • Rehber öğretmen • Eğitim • Mesleği sevmek • Yöntemler • İletişim • Denge • Jest ve mimikler • Dikkat çekme • Davranış panosu • Disiplinsiz • Şımartılmış çocuk • Önleyici model • Hedefe ulaşmak • Doygun çocuk • Çocuğu anlamak • Sanat etkinlikleri • Araç ve gereçler • Tekerleme ve şarkılar • Pekiştireçler

Sınıf Yönetimine Karşı Tutum ve Farkındalık

Araştırma kapsamında yapılan içerik analizinde okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimine dair düşünceleri ve sınıf yönetimini planlama süreçleri ile ilgili çeşitli bulgular elde edilmiştir. Her öğretmenin sınıf yönetimi anlayışı ve bu konudaki tanımlamaları birbirinden farklı olmakla birlikte, sınıf yönetimindeki uygulamalara olan bakış açılarıyla ilgili de fikir vermektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin, sınıf ortamında baskın olduğu ve liderlik anlamında sınıfın düzen ortamının öğretmen tarafından karşılanması gerektiği görüşü hakimdir. Öğretmenler sınıf yönetiminde girdikleri sınıfların yaş grubunu dikkate almaktadır. Bu durumda öğretmen Ahmet sınıf yönetimi kavramını çocukların özgürlüklerini de belirli kurallar çerçevesinde yaşamaları gerektiğini, bu kuralların

başkalarının ve akranlarının haklarını ihlal etmemek adına gerekli olduğunu vurgular niteliktedir. Sınıf yönetimi kavramı burada sınıf içerisindeki öğrencilerin tutum ve davranışları ile ilgili ve olması gereken ortam koşullarıyla alakalı da fikir vermektedir. Öğretmen Taner'in görüşü, Ahmet öğretmenin sınıf yönetimi görüşü ile paralellik göstermektedir. Sınıftaki olumsuz olayların yaşanmasını engellemek adına öğrencilerin özgürlüklerinin belirli kurallar çerçevesinde yönlendirilmesi gerektiği görüşündedir.

"Sınıf yönetimi kavramı bence belirli kurallar çerçevesinde, çocukların özgürce duygu ve düşüncelerini paylaştığı, kimsenin hakkını ihlal etmeden etkileşim yapılan yerdir." (Ahmet ile görüşme, 2018).

'Sınıf yönetimi, o an sınıfı idare etmek, sınıftaki olumsuz olayları engellemek için öğrencileri yönlendirmek ve kurallar çerçevesinde belli bir düzen kurmaktır." (Taner ile görüşme, 2018).

Burcu öğretmen sınıf yönetimi kavramını tanımlarken kuralların uygulandığı bir yöntem biçimi olarak tanımlamaktadır. Buna ek olarak öğretmenlerin bu kuralların uygulanmasında lider konumunda olması gerektiğini ve kontrolü elinde bulundurmak istediğini de belirtmektedir. Sınıf yönetimini eğitimin kalitesinin daha iyi olmasını sağlamak adına düzen ortamının oluşturulması olarak tanımlamaktadır. Sınıf ortamında kurulan düzen ortamının nasıl ve neye göre planlanacağı, ölçütlerinin neye göre olduğu konusu tartışmaya açıktır.

"Sınıf yönetimi, çocukların ortak sınıf kurallarını uyguladığı bir yöntem ama ister istemez öğretmen lider konumunda oluyor, tamamen öğrenciye bırakılmıyor, onların eğitimi kaliteli alabilmesi adına sınıfı düzene sokmak diyebiliriz." (Burcu ile görüşme, 2018).

Öğretmenler sınıf yönetimini tanımlarken disiplin olgusuna vurgu yapmaktadırlar. Öğretmen Deniz görüşmelerde yaptığı tanımda öğretmenlerin, öğrencilerin eğitiminin verimli olması için onların yaş seviyesine inerek iletişim yoluyla disipline edilmesi gerektiği görüşündedir. Disiplin olgusunun her yaş grubunda farklı biçimlerde uygulandığı yöntemler bulunmaktadır. Öğretmenlerin disiplin ortamını sağlamak için hangi uygulamaları kullandıkları sonraki alt temalarda ele alınmaktadır.

"Sınıf yönetimi, öğretmenin öğrencilerine maksimum seviyede ulaşarak, etkili bir şekilde disiplin ederek yürütmesidir." (Deniz ile görüşme, 2018).

Okul öncesi öğrencilerinin etkinlik planlamaları müfredat genelinde diğer yaş gruplarına göre oldukça fazladır. Okul öncesindeki uygulamalı ve yaparak-yaşayarak öğrenme modeline dayanan eğitim programlarının içerisinde zamanın etkililiği oldukça önemlidir. Zamanı etkili kullanmak ve etkinliklerden tam verim alabilmek adına oluşturulan uygulamalar sınıf yönetimi kavramının tanımlanmasında öğretmenler tarafından kullanılmaktadır. Lale öğretmen aşağıda sınıf içerisinde zamanın etkinliklerde etkili kullanımının sağlanmasını sınıf yönetiminin bir tanımı olarak vurgulamaktadır.

“Sınıf yönetimi zamanı uygun bir şekilde kullanarak öğrencilerin uygulamalı etkinliklere etkin katılmasını sağlamaktır.” (Lale ile görüşme, 2018).

Nesrin öğretmenin sınıf yönetimi tanımında çocuklar üzerindeki hakimiyet ve otoriteyi sağlama konusuna vurgu yapmaktadır. Öğrencilerin öğretmenin sözünden çıkmadığı ve öğretmenin oluşturduğu sınıf düzenine uymalarının istendiği bir ortamdan söz edilmektedir. Nesrin öğretmenin bu görüşüne ek olarak Oya öğretmen de sınıf yönetimini öğrencileri üzerindeki hakimiyet ve disiplin kodlarıyla tanımlamaktadır.

“Sınıf yönetimi anlamını düşündüğüm zaman, genel anlamda çocuklara karşı otoriteyi sağlayıp onların benim sözlerime uymalarını ve o anlamda da sınıfı daha kolay yönetmeyi tercih ediyorum. Benim için sınıf yönetimi kavramı onlar üzerinde kurduğum düzen anlamına geliyor.” (Nesrin ile görüşme, 2018).

“Bence hakimiyet anlamına gelmektedir, dersi disiplinli hale getirme anlamına gelmektedir.” (Oya ile görüşme, 2018).

Pelin öğretmen sınıf yönetimini disiplin, hakimiyet ve üstünlük gibi terimleri kullanmadan, öğrencilere kazanımlarının kazandırılması, eğitim ve öğretim hedeflerinin ulaşılması yolunda öğrenme ortamlarının düzenlenmesi olarak tanımlamaktadır. Sınıf yönetiminin önemli amaçlarından birisi öğrencilerin öğrenme ortamlarının verim alınabilecek düzeyde koşulların sağlanmasıdır. Sınıf yönetiminde görülen çeşitli tanımlamalardan birisi de bu örnektir. Bu farklı tanımlamaların nedenleri arasında öğretmenlerin bakış açıları ve bağlı buldukları eğitim ve öğretim koşulları gösterilebilir.

“Sınıf yönetiminin temel işlevi, eğitim ve öğretim sürecinde hedefe ulaşmak için öğrenme ortamını ve şartlarını verimli bir hale getirilmesini sağlamaktır.” (Pelin ile görüşme, 2018).

Sınıf yönetimi kavramı ile ilgili öğretmen görüşlerinde öne çıkan görüşlerden birisi de öğretmen Ümit tarafından ortaya çıkan sınıf yönetiminin önemli bir parçasının sınıfların

düzeni ile ilgili olduğu görüşüdür. Eğitim ortamlarının oluşturulmasında kriterlerin sağlanması, yaş grubuna uygun şekilde sınıfların donatılması ve kazanımların sınıf içerisindeki etkinliklerle uygulanabilirliğinin artırılması bu anlamda sınıf yönetimine katkı sağlaması açısından önemli görülmektedir. Ümit öğretmen görüşünde sınıf yönetimini yaşamı yönetmeye benzeterek sembolleştirmektedir.

“Sınıf yönetiminin gerçekleşebilmesi için mekân özellikleri büyük önem taşımaktadır. Bence sınıf yönetimi eğitimin en temel parçalarından biridir. Çünkü eğitim sınıflarda veriliyor, iyi yönetilmiş bir sınıfta da iyi bir eğitim ortamının oluşması sağlıyor, sınıf yönetimi bana göre yaşamı yönetmeye benziyor” (Ümit ile görüşme, 2018).

Sınıf yönetimi, öğretmenin sınıfın öğrenme ortamını öğrencilerin gelişim özelliklerine göre düzenleme ve üst düzeyde öğrenmeyi sağlamada sahip olduğu uzmanlıktır. Öğretmenin sınıf yönetimi yeterliği, öğrencilerin ilgi, yetenek ve beklentilerini anlama becerileri ile ilişkilendirilmektedir (Aydın, 2014). Uzmanların sınıf yönetimi tanımlarından iki tanesi ele alındığında bu konunun tanımlama açısından öğretmenler tarafından farklı algılandığı tartışma kısmında ele alınmaktadır.

Sınıf Yönetiminde Kullanılan Yöntemler ve Uygulamalar

Okul öncesi yaş grubunda öğretmen olmak diğer yaş gruplarında öğretmen olmaktan daha farklı sorumluluklar istemektedir. Okul öncesi yaş grubunda eğitim alan çocuklar yaşları itibariyle soyut düşünme becerileri gelişmemiş, adalet ve değer kavramları, şiddet kavramı yeni öğrenilmeye başlanılan bir dönemdedirler. Bu dönemde öğrencilerin sınıf içerisindeki verimlerini arttırmak amacıyla sınıf yönetimini sağlamak için, belirli yazılı teoriler ve uygulamalar dışında öğretmenlerin kendileri de farklı yöntemler keşfetmektedirler. Bilindik yöntemlerin de uygulandığı görülmektedir ama bu yöntemlerin hangi kılıflarda sunulduğu da önem kazanmaktadır. Öğrencilerin davranışları doğrultusunda birbirinden farklı sınıf yönetimi uygulamaları söz konusu olmaktadır.

Öğretmen Ahmet istendik davranışları pekiştirmek için kullanılan ödül sistemini, istenilmeyen davranışın ortadan kaldırılmasını sağlama konusunda da ceza sistemini kullanmaktadır. Bu yöntemlerin temel amacı öğrencilerin doğru davranışı benimseyerek, bu davranışı hayatına uyarlamasını sağlamaktır. Öğretmen ceza sisteminin uygulanması konusunda da ağırlıklı olarak istenilmeyen bir davranış halinde ortamdan çocuğun hoşuna

giden bir uyarıcının çıkarılmasını temel alan ikinci tip cezayı bu yaş grubunda uyguladığını belirtmektedir.

“En bilindik yöntemler ödül ve ceza yöntemi, daha çok ödül ağırlıklı, ben ceza olursa bile 2. Tip cezalardan görmezden gelmeyi kullanıyorum.” (Ahmet ile görüşme, 2018).

Öğretmen öğrencinin eğitim hayatı boyunca ona yol gösterici olan rol-model konumundadır. Bu örnek olma sorumluluğu en küçük yaş grubundan itibaren önemlidir. İstenilmeyen davranışın önlenmesinde, olumlu alışkanlık kazandırılmasında veya sınıfın daha verimli bir ortam haline dönüştürülmesinde öğrenciye örnek olacak davranışlar sergilemek oldukça önemlidir. Öğrenciyle konuşmak, etkili iletişim kurmak bu anlamda önem kazanmaktadır. Etkili iletişim ile onları motive etmek ve cesaretlendirmek de sınıf yönetiminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu durumu destekleyici nitelikte olan Burcu öğretmenin anekdotu aşağıda belirtilmektedir.

“Okulda biz rol modeliz, öğretmen olarak. Benim onlara güzel bir sözüm, kafasını okşamam bile tüm gün motive olmasına neden oluyor.” (Burcu ile görüşme, 2018).

Sınıf ortamında kuralların oluşturulması ve bu kurallar oluşturulurken öğrencilerin de fikirlerinin alınması, kuralların uygulanabilirliğini sağlamak adına oldukça önemlidir. Kuralların oluşturulduğu dönem ve zaman dilimi ise bu süreçte oldukça etkilidir. Öğretmenler sınıf kurallarını koyarken genellikle sene başını tercih etmektedirler. Dönem ortasında veya ikinci dönemin başında duruma göre bu kurallar revize edilmektedir. Kurallar öğrenciler tarafından belirli bir dönem içerisinde benimsendiyse ve artık o kuralların duvarda veya ilgili panoda kalmasına gerek kalmadığı durumlarda kendiliğinden kaldırılmaktadır. Öğrencilerin oyun ve somut düşünme becerileri ile öğrendikleri bu yaş grubunda sınıf kurallarının koyulması ve uygulanabilirliğinin sağlanması da belirli bir oyun çerçevesinde yapıldığında verimli olmaktadır. Deniz öğretmen kuralları sene başından itibaren koyduğunu ve bu kuralların uyulması için ödül sistemiyle istenilen davranışı pekiştirdiğini belirtmektedir.

“Sene başında çocuklara olması gereken sınıf düzenini sağlıyorum. Kuralları öğretiyorum. Onlarda olması gereken özellikleri içselleştirmeleri için ödülleri pekiştiriyorum.” (Deniz ile görüşme, 2018).

Kuralları senenin başından koyan öğretmenlerden biri olan katılımcı Ebru, kuralları uygulanabilir hale getirmek adına bunları yazılı ve dahası resimli hale getirdiğini, kuralları koyarken onların fikirlerini de aldığını belirtmektedir. Yaptığı uygulama çerçevesinde öğrencilerin hepsinden imza yerine geçen parmak basma uygulamasını yaparak onların bu konuda sorumluluk almasını sağlamaktadır. Eğitim-öğretim başı itibariyle konulan kuralların yaygın hale getirilerek uygulanmasını sağlamak adına belirli bir süre bu kuralları tekrar ederek verdikleri sözlerinde durmalarını beklemektedir. Sonrasında bu kurallara ihtiyaç kalmadığını belirtmektedir. Bu uygulama gelişimsel sınıf yönetimi modeline örnek verilebilmektedir.

“Başta kural koyuyoruz senenin başında. Tabi ki kuralları çocuklarla birlikte koydum yazılı ve resimli, sonra hepsine parmak bastırdım, bunlar bizim kurallarımız diye. Uymadıklarında bak senin de burada parmak bastın senin de buraya uyumam gerekiyor diyorum. İki hafta her gün aşağı yukarı kuralları okudum hatırlattım onlara. Dönem başında da bir hafta yine kurallar duruyordu, artık kaldırdım yani kuralları ihtiyacımız yok.”(Ebru ile görüşme, 2018).

Sınıf içerisinde eğitim ortamının verimli hale getirilmesini sağlamak için öğrencilerin ilgili konuya odaklanmasını sağlamak adına, farklı seslerden ve gürültüden arındırılmış bir ortam oldukça önemlidir. Bu konuyla ilgili farklı sınıf uygulamaları, farklı yaş gruplarında etkili olarak, öğretmenler tarafından geliştirilmektedir. Gürültülü ortamdan arındırılmış sınıf için doğru ve doğal bir ses tonu, öğretmenin sınıfın sakinliğini beklemesi, el-göz ve sözel olmayan iletişim yollarının etkin kullanılması ve dahası ders içeriğindeki programların öğrenci tarafından ilginç ve merak uyandırıcı bir hale getirilmesi önem kazanmaktadır. Katılımcılardan öğretmen Fatma sınıf ortamında yaşanan gürültüyü önlemek adına şarkı söyleyerek öğrencilerin ilgilerini çekmeye çalıştığını, odak noktası olma durumunun derse geçiş aşamasında etkili olduğunu belirterek bununla ilgili anekdotunu belirtmektedir.

“Genelde şarkı yöntemini kullanıyorum. Direk şarkı söylüyorum sessizce susup beni dinliyorlar.” (Fatma ile görüşme, 2018).

Katılımcılardan Şeyma öğretmen de sınıf ortamında tekerleme ve şarkılar ile anlık gürültülü ve sesli ortamların önüne geçebildiğini belirtmektedir. Burada önemli nokta ise uyguladığı “sözel pekiştireçlerdir”. Öğretmenin öğrenciye karşı sözlü uyarıda bulunması için öncesinde beden dili yardımıyla iletişim kurmayı sağlamak önemlidir. Uyarmanın ve sözlü pekiştireçlerin doğru yerde ve doğru zamanda yapılması uygulamanın etkili

olabilmesini sağlamak adına önemlidir. Öğretmen aşağıda belirttiği anektodda öğrencileri 'överek' ve 'örnek göstererek' uygulamalarda bulunduğunu da belirtmektedir. Bu uygulama 'sosyal ödül' kavramına vurgu yapar niteliktedir. Sınıf ortamında davranışları desteklenen öğrencinin uyguladığı davranış biçiminin öğretmen tarafından takdir edilmesi, söz konusu davranışın diğer öğrenciler tarafından da yaygınlaştırılması için önemli bir unsurdur.

"Sözel pekiştireçlerden faydalanıyorum aynı zamanda tekerlemeler, şarkılar kullanıyorum. Davranışını beğendiğim çocuğu örnek göstererek, onu överek bu şekilde yöntemler kullanıyorum." (Şeyma ile görüşme, 2018).

İletişim, hayatın her alanında insan ilişkilerinde çeşitlilik gösterdiği ve önemli bir unsur olduğu gibi sınıf ortamının da en etkili yapısını oluşturmaktadır. Buna rağmen bulgular incelendiğinde çok az katılımcının iletişim konusundan söz ettiğini görülmektedir. Öğretmen Gizem, öğrencilerle iletişim kurmanın öneminden söz ederken özellikle 'diz çökerek, göz göze iletişim' ifadesini kullanmaktadır. Bu ifadeden anlaşılacağı üzere iletişimin bireyler arasında hem sözel hem de beden dilinin aynı anda kullanımının etkili bir yol olduğu söylenebilmektedir. 'Öğrenciyle konuşmak', istenmeyen davranışın ortadan kaldırılabilmesi için etkili bir tekniktir. Ayrıca ilgili yaş grubunda öğrencilerle 'göz göze iletişim' kurmak etkili olabileceği gibi, onlara birey olma güdüsünün kazandırılmasına da katkı sağlamaktadır.

"İletişim çok önemli diz çöküp göz göze iletişimi kurabiliyoruz." (Gizem ile görüşme, 2018).

Öğretmenlerin "ilgi çekmek" için en fazla kullandığı yöntemler arasında jest, mimik ve ses tonundaki değişimler yer almaktadır. Bu davranış 'uyarı' kavramıyla ilişkilendirilebilir. Lale öğretmen bu uygulamalarda bulunurken tepki vermeye geçmeden önce "problem davranışı anlamaya" vurgu yapmıştır. Sınıf içerisinde öğretmenin olumsuz davranışla ilgili olarak öncesinde bu olumsuz davranış tanılaması ve yorumlaması önemli bir aşamadır. Öğretmenin sorunun kökenine inmesi ve öğrencinin önceki davranışlarıyla yeni davranışın bağdaştırılması, öğrencinin içinde bulunduğu çevresel ve aile faktörlerini göz önünde bulundurması sorunun büyüklüğüne göre önlemler alması bu anlamda istenilmeyen davranışın çözülebilmesi için önemli bir süreçtir.

"Jest ve mimiklerle, ses tonlarıyla ve vurgularla dikkat çekme ve tepki vermeden önce problem davranışı anlamak uyguladığım sınıf yöntemleri arasındadır." (Lale ile görüşme, 2018).

Sınıf ortamında “dikkat çekme” durumunun katılımcılar arasında yaygın kullanılan bir durum olduğunu fakat uygulamaların farklılık gösterdiğini söylemek mümkündür. Öğretmenler sınıf ortamındaki ses düzeninin ve karmaşanın çözümlenebilmesi adına sakinliklerini koruyarak farklı durumlar geliştirmektedirler. Bunlardan birisi de ‘sayı sayma’ olarak isimlendirdikleri durumdur. Tıpkı bir oyun gibi öğrencilerin istenilen sınıf düzenini oluşturmaları için farklı yollarla rakamları belirli bir düzeye kadar sayarak onlara süre tanıma olarak tanımlanabilir. Katılımcılardan Nesrin ve Oya öğretmen sayı sayma yönetimini sınıf ortamında kullandıklarını belirterek buna ek olarak tekrardan ani durumlarla “dikkat çekme” yöntemini kullandıklarını da vurgulamaktadırlar. Bu uygulamaların yaş grubuna uygun bir şekilde yapılıyor olması ve oyunlarla bağdaştırılması sınıf ortamında etkili olmalarına yol açmaktadır.

“Genel anlamda sınıf yönetimini sağlarken sayıları kullanıyorum. Sınıfın düzeni dağılmışsa (sınıfımın adı deniz yıldızı) denizyıldızı 1, denizyıldızı 2 şeklinde saydığım zaman sınıfta sessizliği ve düzeni sağlamış oluyorum.” (Nesrin ile görüşme, 2018).

“Ben genelde dikkat çekmeyi kullanıyorum, ona kadar sayıyoruz, on deyince sınıf toplanmış oluyor ya da eller yukarı diyorum aniden elleri bağla diyorum, ani şeyler ile dikkatlerini çekmeye çalışıyorum.” (Oya ile görüşme, 2018).

Katılımcılardan Pelin öğretmen sınıf içerisinde “önlemsel/önleyici modeli” uyguladığını belirtmektedir. Bu modelin temelinde öğretmenin sınıf içerisindeki olası durumlara karşı önceden önlemler alarak, sınıf ortamını buna göre tasarlaması bulunmaktadır. Öğretmen tecrübeleri, çevresinden duydukları veya aldıkları eğitim doğrultusunda öğrencilerin olası istenmeyen davranışlarına karşı tespitlerde bulunarak tedbir almaktadır. Eğitim ortamlarının etkili bir hale getirilmesinde sınıf ikliminin sağlanması oldukça önem kazanmaktadır. Önlemsel modelin, sınıf ortamında uygulanması da sınıf ikliminin daha ılımlı bir hale getirilmesi adına önemli bir adımdır.

“Önleyici model yani birbirlerine istenmeyen davranışları ortaya çıkarmadan, olay yaşanmadan önce önleme ilkesini kullanıyorum. Sınıfta yöntem olarak da daha çok şarkı ve dramaya başvuruyorum.” (Pelin ile görüşme, 2018).

Katılımcılardan Selma öğretmen etkili sınıf yönetimi uygulaması olarak okul öncesi yaş grubundaki öğrencilerin oldukça ilgisini çekecek ders ve oyun araç-gereçlerini etkili kullanmasından söz etmektedir. Etkinliklere katılımın artırılması adına öğrencilerin ders

içerisinde somut cisimlerle ilgilerinin toparlanması konusunu etkili bir yöntem olarak belirtmektedir. İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasındaki nedenlerden birisi de öğrencilerin derse karşı uzaklaşmaları ve dikkatlerinin dağılmasıdır. Bunun toparlanabilmesi adına 'derste değişiklik yapılması' etkili bir yöntemdir. Dersin içeriğinde olmayan bir etkinliğin bu gibi durumlarda devreye sokulması, öğrencilerin olası dikkat dağınıklıklarına karşı kullanılacak somut araç ve gereçlerin bulundurulması, kullanılacak somut malzemelerin ders kazanımlarıyla ilişkilendirilmesi etkili bir yöntemdir.

"Sınıf yönetimini sağlamada, farklı araç gereçler kullanarak çocukların da bizzat etkinliğe katılmalarını sağlıyorum. Çocukların sevebileceği etkinlikler yapılmaya onların dikkatini çekmeye çalışıyoruz." (Selma ile görüşme, 2018).

Ders içerisindeki istenmeyen davranışlara karşı ceza sistemlerinin de uygulandığı durumlar bulunmaktadır. Ceza sistemlerinin öğrenciler üzerindeki etkililiği sonraki temalarda ele alınmaktadır, fakat burada katılımcılardan Taner öğretmen uyarı sistemini kullandığını ve bu durumun etkili olmaması halinde sonraki boyut olan 'sosyal ceza' uygulamasına dayanan 'arkadaşlarından ayırma, oyuna dahil etmeme' gibi durumlara yer verdiğini de belirtmektedir.

"Bir koltuğa oturtma, arkadaşlarından ayırma, o an oyuna dahil etmeme gibi önce sözlü uyarı sonra ceza uygulamalarını sınıf yönetiminde kullanmaktayım." (Taner ile görüşme, 2018).

Sınıf yönetimi kavramı ve uygulamaları öğretmenlerin aldıkları eğitimler, içinde buldukları sosyal çevre, görev yaptıkları okulun bulunduğu ortam koşulları ve hedef kitleye göre farklılıklar göstermektedir. Uygulamalarda dikkat çeken durumlar genellikle öğrencilerin istenilmeyen davranışlarına karşı alınan önlemlerin ve tepkilerin yer ettiği bulgulardır.

Sınıf Yönetimini Sağlamada Karşılaşılan Zorluklar ve Zorluklarla Baş Etme Yolları

Öğretmenlerin sınıf yönetimleri konusunda farklı uygulamalarda bulduklarından önceki temada söz edilmektedir. Sınıf yönetiminde öğrencilerin derse olan ilgilerinin toparlanması oldukça önemlidir, bu konuda zorluklar yaşayan öğretmenler özellikle küçük yaş gruplarında birbirinden farklı yöntemlerle baş etmeyi keşfetmelidirler. Küçük yaş grubundaki öğrencilerin etkinliklere olan ilgilerinin dağılma süreleri büyük yaştakilere göre daha kısa olabilmektedir. Bu süreçte dersin gerçekleştiği sınıf ortamının donanımlı yapısı ve somut etkinliklerin uygulanabilir olması öne çıkmaktadır. Öğrencileri görsel malzemelerle

ve sınıf donanımının özellikleriyle derse kazandırmak ilgi çekme açısından etkili bir yöntemdir. Katılımcılardan öğretmen Selma, öğrencilerle yaşadığı ilgi sorununa sınıf ortamındaki materyallerin etkili kullanımlarından çözüm ürettiğini belirtmektedir. Bu süreçte kalabalık sınıf gruplarında sanat etkinliklerinde fazlaca kullanılan ders araç gereçlerinin kontrolünün sağlanması konusunda zorluklar yaşanmaktadır. Sanat derslerinin kapsamında boyalar, kağıtlar ve özellikle bazı ders figürleri öğrencileri dersten uzaklaştırarak kontrol zorlukları getirmektedir.

“Sınıf yönetimini sağlarken bazen çocukların ilgileri dağınık olabiliyor, özellikle sınıfta erkek çocuk yoğunluktaysa oyun oynamayı çok seviyorlar ve dikkatlerini çok uzun süre etkinliğe alamıyoruz. Bu tarz durumlarda farklı araç gereç kullanıyorum ya da ses tonumu değiştirerek müdahalede bulunuyorum. Sınıf içerisinde daha çok somut etkinlikler yaptığımız için ya da görsel olarak hazırladığımız zaman çocukların ilgisini çekebiliyorum ama sanat etkinliklerinde daha fazla zorlanıyoruz.” (Selma ile görüşme, 2018).

Küçük yaş gruplarında öğrencilerin kontrolsüz davranışlarının temelinde yaptıkları hareketlerin doğru ve yanlış olduğunu ayırt edememe durumları yer almaktadır. Bir öğrenci akranlarına veya başkalarına karşı gösterdiği şiddet hareketinin sonucunu, getirilerini tahmin etmeyebilir. Bu süreçte öncelikle akranlarına ve diğer bireylere şiddet ile karşılık veren ve bunu bir huy haline getiren öğrencilere karşı farklı çözüm yolları üretmeleri gerekmektedir. Katılımcılardan öğretmen Veli bu durumla ilgili olarak fiziksel ve sözel şiddet uygulayan öğrencisine karşı ‘sosyal ceza’ vererek onu sınıf ortamından belirli bir süre uzaklaştırma yolu ile önem almaktadır. Mola saatini kullanarak da ‘ara verme’ tekniğine vurgu yapmaktadır.

“Şiddet uygulamadıkları sürece çok müdahale etmemeye çalışıyorum ama zorlandığımda en çok bir kenarda oturup sınıftan uzaklaştırıyorum. Mola saatini kullanıyorum” (Veli ile görüşme, 2018).

Sınıf yönetimi konusunda öğretmenlerin zorlandıkları konulardan birisi de özellikle günümüzde hükümetin sosyal politikalarından etkilenen mültecilerin eğitimi ve yabancı uyruklu öğrenciler sorunudur. Suriyeli öğrencilerin küçük yaşlardan itibaren ailelerinden aldıkları eğitim ve ana dilleri sebebiyle özellikle okul öncesi dönemde iletişim problemleri çözülemez boyutlara ulaşmaktadır. Buna karşın bu yaş grubunda Türkçe dilini öğrenciler daha kolay öğrenmektedirler. Öğretmenler özellikle dersin işleyişi sırasında her öğrenciyle

eşit ilgilenmek ve ayırım yapmamak durumundadır. Ders süreleri de öğrencilerle özel olarak ilgilenene kadar uzun olmadığı için yabancı uyruklu öğrenciler ve Türk öğrenciler arasında başarı durumunu da etkileyen işleyiş problemleri ortaya çıkmaktadır. Bu durumu Pelin öğretmenin anektodu destekler niteliktedir.

“Suriyeli öğrencilerle çok problem yaşıyorum, yabancı uyruklu çocuklarla diyebiliriz, onlar Türkçe bilmediği için kendimi ifade edemiyorum ve onları anlamakta zorlanıyorum. Bu gibi durumlarda sınıf yönetiminde biraz zorlanıyorum.” (Pelin ile görüşme, 2018).

Her öğrencinin özelliklerinin ve geçmiş yaşantısı-öğretilerinin birbirinden farklı olduğu bilinmektedir. Bu süreçte öğrencilerin birbirinin aynı özelliklere sahip olması beklenemez. Konuşma bozukluğu olan veya özel eğitim gerektiren düzeyde olan öğrenciler sınıf yönetimi ortamında ayrı değerlendirilmelidir. Birbirinden özellikler bakımından farklı öğrencilerin aynı sınıf ortamında bulunması kaynaştırma eğitiminin bir parçası olsa bile, okul öncesi dönemde bu durumun daha başlangıç aşaması olması ve temel alışkanlıkların kazandırılması sebebiyle oldukça kritik durumlar yaşanabilmektedir. Özlem öğretmen bazı aileden kazanılması gereken alışkanlıkların ve davranışların kazanılmamış olduğunu keşfettiğinde ilgili davranışın en başından aşamalarıyla anlatılarak ve uygulamalarla öğretilmesini önermektedir. Bu öğretim aşamasının özüne inme durumunun dışında öğretmen dikkat çekme unsuruna özellikle sınıf içerisinde yer verdiğini ve bu dikkat çekme kavramının “bağırarak yerine zil veya tef çalma” uygulamasıyla anlamlı hale getirildiği görüşündedir. Öğretmen ders kazanımlarının oyunlaştırılarak veya etkinliklere empoze edilerek kazandırılması gerektiğini de destekler görüş bildirmektedir.

“Etkinlik sırasında herkes aynı anda soru sorunca çok zorlanıyorum. Konuşma bozukluğu olan çocuklarda çok zorlanıyorum. Özel eğitimi olan çocuklarda çok zorlanıyorum. Velilerde de zorlanıyorum. Zorlandığımda temelden başlıyorum, en basit örnek burnu aktığında peçete kullanmayı bilmiyor ona tek tek anlatıp gösteriyorum. En başta Türkçe etkinliğinde kimse dinlemiyordu, sonra hikâyenin sayfalarını onlara sormaya başladım. Dramasını yaptırmaya başladım ilgilerini çekerek sevdirmeye başladım. Bilmece soru cevap zorlandığımda sık sık kullandığım çeşitler. Burada evde çocuklarla konuşulmadığı için bende okulda problem çözmeyi kullanamıyorum. Bağırarak yerine zil kullanıyorum, tef

kullanıyorum, masaya vuruyorum ilgilerini çekip sessizliği sağlıyorum.” (Özlem ile görüşme, 2018).

Yapılan çalışma kapsamında bu alt temaya ait görüşmelerde birbirinden farklı katılımcılar ‘aile’ konusunun üzerinde oldukça durarak, belirtmelerde bulunmaktadır. Ailenin tutumu öğrencilerin birey olarak yetişmesinde, hayata kazandırılmasında oldukça önemlidir. Aileden gelen doğru olmayan alışkanlıkların sınıf ortamında normal bir durummuş gibi akranlara yansıtılması, aileden gelen şive durumları veya konulma bozuklukları öğretmenlerin sınıf yönetimini zorlaştırabilmektedir. Öğretmen Ahmet gibi aile durumlarından zorluk yaşayan diğer katılımcılar arasında da bu konuya verimli bir çözüm önerisi bulunmamaktadır.

“Öncelikli olarak aileler. Aileden süregelen yanlış davranışları düzeltme de bayağı zorluk çekiyorum.” (Ahmet ile görüşme, 2018).

Öğrenciler kişilik özelliklerine göre birbirinden farklı karakteristik özellikler göstermektedir. Bu özellikler çevreden veya aileden edinilmiş olabilir ama bu süreçte sınıf içerisindeki istenmeyen davranışların çeşitli uyarılara rağmen inatla devam etmesi, sınıf ortamının düzenlenmesi ve yönetimin sağlanabilmesi adına zorluklara sebep olmaktadır. Öğretmenler bu “inatçılık” durumunun sıklıkla yaşandığını vurgulamaktadır. Bu istenmeyen davranış durumu öğrenci tarafından bilinçli veya bilinçsizce tekrar edilebilmektedir. Bunun ayrımını yapabilen öğretmenler süreç içerisinde ona göre tepki göstermektedir. Burcu öğretmen zorlandığı durumla ilgili öğrencilerin “inatçı” davranışlarının üstesinden gelebilmek için ceza yöntemini kullandığını vurgulamaktadır.

“Bazı öğrenciler çok inatçı oluyor. Bu biraz aileden kaynaklı, çocuğun aileden aldığı eğitimden kaynaklı, biraz da çocuğun yapısında var. Mutlaka inatla kuralları uygulamıyor, en çok onda zorlanıyorum. Çocuğu rencide etmeden, fazla cezaya yönlenmeden kurallara uyması için uğraşıyorum. Zorlandığımda bazen görmezden gelebiliyorum, bazen ailesiyle iletişime geçiyorum, rehberlik servisine yönlendiriyorum. Duruma göre bilinçli yapıyorsa farklı yöntemler, bilinçsiz hatayı tekrarlıyorsa daha farklı yöntemler uyguluyorum, psikolojik bir durumdan kaynaklıysa daha farklı yöntemler uyguluyorum. Ufak cezalar verip bazen mahrum bırakıyorum oyundan, etkinlikten.” (Burcu ile görüşme, 2018).

Öğretmenlerin öğrencilerin hepsine karşı tavırlarının ve durumlarının eşit olması gerekmektedir. Bu durum öğrencilerin gelişimi açısından özellikle önemlidir.

Katılımcılardan Çağdaş öğretmen okul öncesi yaş grubundaki öğrencileri arasında eşit davranışlarda bulunmakta zorluk yaşadığını ve kız öğrencilerine pozitif ayrımcılıkta bulunduğunu belirtmektedir. Erkek öğrencilerin daha hareketli olması sebebiyle bu durumun oluştuğunu vurgulamaktadır. Bu gibi durumlarda öğretmenler cinsiyet, dış görünüş, zekâ, hareketlilik gibi konularda ayrımcı tavır takınmaktan kendilerini alıkoymalıdır. Bu durumun önüne geçilebilmesi öğretmenin objektif bakış açısının geliştirilmesine bağlıdır.

“Özellikle eşit davranmada zorlanıyorum. Kız çocuklarına biraz daha sıcakkanlı davranıyorum. Erkek çocuklarına daha fazla tahammülsüzüm” (Çağdaş ile görüşme, 2018).

Öğrencilerin sınıf ortamında istenilmeyen davranışlarına karşı “görmezden gelme” yöntemi sıklıkla kullanılmaktadır. Bu yöntemin uygulanabilmesi için öğrencinin davranışlarında şiddet veya akranlarına karşı olumsuz bir durumun olmaması gerekmektedir. Katılımcılardan Deniz öğretmen görmezden gelme yöntemini uygularken buna ek olarak istenmeyen davranışı gerçekleştiren öğrenci ile ilgili sınıftaki diğer öğrencilere bu davranışın yanlış olduğunu ve bir süre sonra arkadaşlarının da bu davranışın yanlış olduğunu kendisi algılayarak yapmayı bırakacağını açıklamaktadır. Bu durumu anekdot içerisinde belirtmektedir. Öğretmen istenilmeyen davranışa karşı uyarı vb. tepkilerin verilmesi halinde öğrencinin bu durumu oyun olarak algılayarak sürekliliğini sağlayacağını düşünmektedir.

“Zorlandığımda onun davranışını görmezden geliyorum. Örneğin yarım saat yapıyor, bir saat sürdürüyor en fazla. Diğer çocuklara da açıklama yapıyorum. Şu an arkadaşınızın yaptığı yanlış ama ben üzerine gittiğimde bunu oyun sanacak ve yapmaya devam edecek, bu yüzden onu kendi haline bırakıyoruz, yapmasını bırakmasını bekliyoruz diyorum. Şiddetle karşılaştığımda genelde aileyle iş birliğine giriyorum ancak bu şekilde çözülüyor” (Deniz ile görüşme, 2018).

Feyza öğretmen ‘inatçı’ olarak tanımlanan öğrencilerin çıkardıkları zorluklara karşılık ödül sitemi kullanarak bir tablo oluşturduğundan ve bu tablonun yardımıyla çocukların istenmeyen davranışlarının üstesinden geldiğini vurgulamaktadır. Öğretmenin uygulamalarında kullandığı bu yöntem saldırgan davranışları olan öğrencilerde de etkili

olmaktadır. Saldırgan davranışları olan öğrencilerde şiddetin boyutu ve türü özellikle çözüme kavuşturma noktasında önemli olmaktadır.

“Saldırgan davranışı olan çocuklarda, inatçı çocuklarda çok zorlanıyorum. Erkekler daha çok zorluyor beni. Genelde ödül tablosu oluşturuyorum, böylece çocuklar davranışını daha kolay düzeltiyorlar.” (Feyza ile görüşme, 2018).

Sınıf yönetimi süreçlerinde dönemin başında ortak kararlar doğrultusunda sınıf kurallarının oluşturulmasını ve sonrasında bu kuralların uygulamalarla alışkanlık haline dönüştürülmesini sağlayan öğretmenler, akademik takvim içerisinde araya giren tatiller sebebiyle kuralların benimsenmesinde sürekliliğin kesintilere uğradığını belirtmektedir. İkinci dönem havaların ısınmasıyla birlikte kuralların uygulanabilirliği konusunda zorluklar yaşandığı, bu süreçte öğrencilerin okul ikliminden kopmaya başladıkları bulgular sonucunda görülmektedir. Katılımcılardan Ebru öğretmen sınıf içerisinde yaşadığı yönetim problemini aşağıdaki anekdotta öne çıkarmaktadır.

“Çocukların günü gününe uymadığı için zorlanıyor olabiliriz. Hafta sonu geliyor, bir tatil giriyor çocuklar okula gelince bir değişiyor. Ara dönemde, 15 gün evde ne yaşadığıma dair hiçbir fikrim yok ama çocuklar okula geldiği zaman daha bir hareketlilik oluyor. Ben çok zorlanıyorum özellikle 2. dönem başında çok zorlanıyorum.” (Ebru ile Görüşme, 2018).

Öğretmenlik mesleği gereğince, sınıf ortamında birbirinden farklı özelliklere sahip öğrencilerin eğitimlerinin en iyi şekilde sağlanması gerekmektedir. Bu süreçte sınıf ortamında hiperaktif veya çeşitli problemler yaşayan özel öğrencilerin bulunması durumunda zorluklar yaşanmaktadır. Öncelikli olarak akranlarının bu duruma alışması ve arkadaşlarını sahiplenmesi süreci yaşanmaktadır. Bu süreci en iyi şekilde yönetebilecek ve yönlendirebilecek kişi öğretmen olmaktadır. Sınıf içerisinde özel öğrencilerin çeşitli davranışları ve alışkanlıkları sınıf ortamında çeşitli zorluklara sebep olmaktadır. Katılımcılardan Gizem öğretmen bu süreçleri yaşadığını ve durumun çözüm sürecinde en önemli etkenin sevgi ile onlarla iletişim kurmak olduğuna vurgu yapmaktadır.

“Genelde hiperaktif çocuklarım var, otistik çocuklarım var. Sınıfta birtakım şeyleri oturtabiliyoruz ama onlar biraz farklı çocuklar olduğu için sınıfı da hemen dağıtabiliyorlar, dikkatimizi dağıtabiliyorlar onun içinde dediğim gibi iletişim çok önemli, konuşarak, dokunarak, sarılarak, biz halletmeye çalışıyoruz, öncelikle sevgi ile.” (Gizem ile görüşme, 2018).

Okul öncesi yaş grubu çeşitli okul alışkanlıklarının ve sosyal becerilerin kazandırıldığı seviye olarak görülmektedir. Bu süreçte öğrencilerin toplumda kendilerini ifade etmelerini ve sosyal ortamlara adapte olmalarını sağlamak amacıyla onlara çeşitli görev ve sorumluluklar vererek, grup çalışmaları ve iş birliğine dayalı öğretim modelleri ders içerisinde kullanılmaktadır. Bu süreç içerisinde grup çalışmalarında görev almaya çekinen, işbirlikli eğitim ortamlarında kendini ifade etmekte zorlanan, sınıf ortamında çekingen bir tavır sergileyerek, ders ortamına alışmakta güçlük çeken öğrenciler belirli bir aşamadan sonra sınıf düzenine uyum sağlayamadıkları için yönetime dair sorunlar oluşturmaktadır. Katılımcılardan öğretmen Lale'ye göre sınıf ortamında ortak paylaşımlardan ve ilgili kazanımlar doğrultusunda grup çalışmalarından çekinen öğrenciler zaman içerisinde bu uygulamalar tekrarlandıkça davranışlarını değiştirmektedirler.

“Çekingen, iş birliği ve yardımlaşmaya kapalı olan öğrenci davranışları beni zorlamaktadır. Öğrenciyi bir süre kendi davranmak istediği gibi bırakıyorum bu sırada yardımlaşmanın önemine dikkat çekiyorum. Bir süre sonra genelde davranış düzeliyor.” (Lale ile görüşme, 2018).

Öğrencilerin her yaş grubunda derse olan odaklanmaları ve dikkatlerini toplama süreleri birbirinden farklılık göstermektedir. Küçük yaş gruplarında öğrencilerin kazanımları kazanmaları için kullanılan programlar ve uygulamalar birbirinden farklılık göstermektedir. Öğrenciler bu süreç içerisinde herhangi sınıf içerisindeki herhangi bir durumdan dolayı dikkatlerini kolay kaybetmektedirler. Katılımcılardan Ümit öğretmen ile yapılan görüşmeler kapsamında sınıf yönetiminin sağlanabilmesi için oyun yönteminin kullanılması ve konuların oyunlarla birleştirilmesine dikkat çekilmektedir.

“Küçük yaş grubu ile çalıştığımız için çocukların dikkat süresi çok kısa oluyor, bazı etkinliklerde dikkatlerini toplamamız zaman alabiliyor. Bu gibi durumlarda oyuna çeviriyorum, konuyu oyunla birleştirerek öğretmeye çalışıyorum ve başarılı bir yöntem oluyor.” (Ümit ile görüşme, 2018).

Her öğretmenin sınıf yönetimlerine olan bakış açıları, uygulamaları ve kullandıkları yöntemler içinde buldukları ortam koşulları, hitap ettikleri öğrencilerin kitlesi, çevresi, ailelerinin katkı durumları ele alınarak incelenmelidir. Her öğretmen yaşanan istenilmeyen davranışa veya zorluğa karşı başka bir çözüm yolu benimseyebilmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi ile ilgili görüşlerini incelemek amacı ile 30 okul öncesi öğretmenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamındaki sonuçlara göre, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimine dair düşünceleri ve sınıf yönetimini planlama süreçleri ile ilgili her öğretmenin sınıf yönetimi anlayışı birbirinden farklı olmakla birlikte, sınıf yönetimindeki uygulamalarda öğretmenin sınıfı yönetme anlayışının baskın olduğu görüşü hakimdir. Öğretmen sınıf içerisinde lider konumundadır. Sınıfın en etkili şekilde görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi konusunda rehberlik yapan, öğrencileri yönlendiren, kurallara uyuması konusunda güdüleyen ve planlama yapan öğretmendir. Okul öncesi eğitim döneminde öğretmen öğrenci için diğer kademelere oranla daha fazla anlam ifade etmektedir. Sınıf yönetimi algısı öğretmenlerin girdikleri sınıfların yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir. Okul öncesi öğretmenleri ile ilgili yapılan bu çalışma kapsamında öğretmenlerin görüşleri incelenmiştir. Kod ve anekdotların ele alınması sonucunda okul öncesi sınıf yönetimi temasında öğretmenlerin sınıf yönetimi algılarında yaş gruplarına göre farklılık gösterdiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Şahin (2002), sınıf yönetiminde okul öncesi öğrencilerinin özgürlüklerini belirli çerçevelerde ele almaları gerektiğinden söz etmektedir ve öğretmenler öğrencilerle birlikte sınıfı yönetebilmek için yaptıkları uygulamalarda kuralları birlikte koymaya ve resimli kuralları eğitim döneminin başında koymaya özen göstermekte olduğunu ifade etmiştir. Sınıf yönetiminde, sınıf düzeninin oluşturulması için alınan kararların ve koyulan kuralların çocuklarla birlikte yapılması önemlidir. Çocukların uygulamalarla birey olarak görüşlerinin alınması gelişim sürecinde önemlidir. Sınıf yönetiminde zamanı etkili kullanmak için yapılan uygulamalar önem kazanmaktadır. Paliç ve Keleş'in (2011) de ele aldığı çalışmada, ilköğretim ve ortaöğretim programındaki öğretmenlerin etkili bir sınıf yönetimine ilişkin algısına yönelik değerlendirmede, öğrenci farklılıklarının, öğrencinin derse karşı tutumunun ve aile ilişkilerindeki sorunların önemine vurgu yapılmıştır. Farklı bir perspektiften incelendiğinde, sınıf yönetiminde okul öncesi öğrencileri üzerinde kesin kararların, yoğun disiplinin ve tek kişi tarafından verilen kararların olumsuz etkisi bulunmaktadır (Ertuğ & Baksi, 2014). Yeşilyurt'a (2008) göre ise, eğitim ve öğretim hedeflerine ulaşılabilmesi için sınıfın donanımlı olması ve kazanımların sınıf içerisinde uygulanabilirliğinin artırılması konusunda öğretmenlerin görüşleri öne çıkmaktadır.

Literatürde, öğretmenlerin sınıf yönetimine karşı tutum ve farkındalıkları, bazı çalışmaların içeriğinde bulunan örneklerde de ortaya çıkmaktadır (Aküzüm & Narlı, 2017; Bulut, 2020; Ertuğ & Baksi, 2014; Wulandari ve diğ., 2020). Öğretmenlerin sınıf yönetimine karşı kullandıkları yöntemler ve uygulamalar profesyonel anlamda desteklenen uygulamaların dışında öğretmenlerin kendi kurallarına göre oluşturulan uygulamaları da kapsamaktadır (Kemal, Suraydi & Rosyidi, 2019; Rahim, Utsha, Bhuiyan, & Miah, 2019). Okul öncesi yaş grubunda öğretmen olmak öğrencilerin gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak çeşitli yöntemler geliştirmeyi gerektirmektedir (Bulut, 2020; Dağlıoğlu, Turupcu & Basit, 2017). Öğretmenler ödül ve ceza sisteminin sınıf ortamında uygulamalarından yararlandıklarını dile getirmektedir. İstenilmeyen davranışların önlenmesinde özellikle en fazla kullanılan yöntem 2. tip ceza olarak aktarılmaktadır (Özder, Seyhani & Konedralı, 2009). Yapılan çalışmada, öğrencilerle etkili iletişim kurulması gerektiğini vurgulayan öğretmenlerin, bunun uygulamalarını sınıf ortamında gerçekleştirdiklerine dair görüşlerinin olduğu görülmektedir.

Farklı bir perspektiften bakıldığında, etkili iletişim ve motive etme becerilerinin geliştirilmesi sınıf ortamında öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade edebilmelerini ve dikkatleri çabuk dağılan bir yaş grubunda olmalarına rağmen derse adapte olmalarını beraberinde getirmektedir. Sınıf ortamında kuralların oluşturulması ve revize edilmesi öğrencilerle öğretmenlerin ortak kararlar çerçevesinde oluşturulması ile uygulanabilirliği arttırılmaktadır. Öğrenciler oyun ve somut düşünme becerileri ile öğrenmeleri sebebiyle kurallar bu doğrultuda revize edilmelidir. Öğretmenlerin geliştirdikleri yöntemler gelişim dönemlerindeki çocuklar için kalıcı anlamda etkili değildir. Öğretmenlerin sınıf yönetimini sağlamada karşılaştıkları zorluklar konusunda en önemlisi öğrencilerin ilgilerini derse toparlamaktır. Öğrencilerinde ilgilerini arttırmak ve sınıf disiplininin sağlanması için görsel malzemelerden yararlanmak etkili bir yöntem olarak görülmektedir. Katılımcıların özellikle küçük yaş gruplarında sanat ve görsel malzemelerle desteklenmenin faydalarını görmektelerdir. En fazla kullanılan teknik “ara verme” olarak belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenleri ödül ve ceza sistemlerinde özel eğitim gerektiren veya dezavantajlı gruplara yönelik farklı bir tutum izlemelidir. Öğrencilerin kişilik özellikleri aile ve çevrenin etkisiyle değişim göstermektedir. Özelliklerine göre birbirinden ayrılan öğrencilere yönelik uygulamalar da çeşitlilik göstermektedir. Öğrencilerde en fazla karşılaşılan zorluk ‘inatçılık’ konusudur. Okul öncesi dönemde inatçılık yapan öğrencilerin muhakeme yeteneklerinin ve

empati yeteneklerinin geliştirilmesi için istenmeyen davranışlarına karşı önlemler alınmalıdır. Öğretmenlerin zorluklarla baş etmeleri konusunda en fazla öğrencilere karşı 'görmezden gelme' durumu söz konusu olmuştur. Görmezden gelme davranışı öğrenciler üzerinde geçici süreli etkili olduğuna vurgu yapılmıştır. Öğrencilere verilen görevlerin, iş birliğine dayalı öğrenme yaklaşımının, öğretim modellerinin ders içerisinde yer almasını sağlamanın avantajları öğretmenler tarafından uygulamalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Araştırma kapsamında öğretmenlerin ödül ve ceza konularındaki birikimleri ve deneyimleri onların görüşleri doğrultusunda durum çalışması olarak ele alınmıştır. Benzer bir çalışmada gözlem tekniği ile desteklenebilir. Araştırma dahilinde öğrencilerin istenilmeyen davranışları ile ilgili bilgiler sadece öğretmenlerden toplanmıştır. Yapılacak yeni araştırmalarda öğretmenlerin yanında öğrencilerin eğitimlerinde kritik konumda bulunan velilerin ve eğitim yöneticilerinin de görüş ve önerilerine yer verilerek daha kapsamlı hale getirilmesi önerilebilmektedir.

Bilgilendirme

Bu çalışmada kullanılan veriler 2020 yılı öncesine ait olduğu araştırmacılar tarafından onaylanmıştır.

Yazar Katkı Beyanı

Gizem Sebahat ÇOBAN: Kavramsallaştırma, veri toplama, veri analizi, metodoloji.

Mehmet Necati CİZRELİOĞULLARI: Kavramsallaştırma, tartışma ve sonuç, danışmanlık ve denetim, ön taslak yazımı ve düzenleme.

Kaynaklar

- Akan, D. (2010). Temel kavramlar ve sınıf yönetiminin kapsamı. C. Gülşen (Ed.), *Kuram ve uygulamada sınıf yönetimi* içinde (5-17). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aküzüm, C. & Nazlı, K. (2017). Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları disiplin sorunları, nedenleri ve bu sorunlarla baş etme yöntemlerinin değerlendirilmesi. *International e-Journal of Educational Studies (IEJES)*, 1 (2), 88-102.
- Altıntaş, M. E. (2016). Tepkisel ve gelişimsel sınıf yönetimi modellerinin ahlak eğitimiyle ilişkisi. *Bilimname*, 30(1), 207-221.
- Arastaman, G., Fidan, İ. Ö., & Fidan, T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik: kuramsal bir inceleme. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75.
- Aydın, A. (2000) *Sınıf Yönetimi*, İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Aynur, P. (2005). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye dönük disiplin modelleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(13), 171-179.

- Babaoğlan, E. (2011). Sınıf öğretmenlerinin kullandığı sınıf yönetim modelleri. *Education Sciences*, 6(2), 1635-1650.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Başar, H. (2005). *Sınıf yönetimi*. 12. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bilir, A. (2014). Sınıf yönetiminde başarının aracı: Önlemsel model. *Folklor/Edebiyat*, 20(78), 203-214.
- Bulut, A. (2020). Sınıf yönetimi becerisinin ölçümü: okul öncesi öğretmenleri üzerine kesitsel bir tarama. *Journal of Computer and Education Research*, 8 (16), 590-607. DOI: 10.18009/jcer.741388.
- Çakmak, M., Kayabaşı, Y., & Ercan, L. (2008). Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi stratejilerine yönelik görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(35), 53-64.
- Çetin, B. (2013). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 14(1).
- Dağlıoğlu, H. E., Turupcu Doğan, A., & Basit, O. (2017). Kapsayıcı okul öncesi eğitim ortamlarında öğretmenler çocukların bireysel yeteneklerini belirlemek ve geliştirmek için neler yapıyor? *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF)*, 37(3).
- Dönmez, B., & Cömert, M. (2009). Öğretmen adaylarının, kendilerinin ve uygulama öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme konusundaki yeterliklerine ilişkin algıları. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 10(2).
- Duric, L. (1991). *Element de Psychologie de l'Education*. Unesco.
- Erkuş, S., & Yazar, T. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (20), 196-211.
- Ertuğ, C., & Baksi, O. (2014). Öğrencilerin sınıf içi tutum ve davranışlarının öğretmenlerin sınıf yönetimi başarısına etkisi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1), 86-101.
- Fennimore, B. S. (1995). *Student-centered classroom management*. New York: Delmar Publishers
- Girmen, P., Anılan, H., Şentürk, İ., & Öztürk, A. (2006). Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarına gösterdikleri tepkiler. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(15), 235-244.
- Gülünay-Sivri, D. Y., & Gözütok, F. D. (2012). *İlköğretim öğretmenlerinin sınıf yönetimi eğilimlerinin belirlenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara).
- Gündoğdu, S. (2013). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin görüşleri ve bu davranışlara karşı uyguladıkları stratejiler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi).
- Kemal, I., Suryadi, & Rosyidi, U. (2019). Lecturer resource development management at stkip bina bangsa getsempena banda aceh. *International e-Journal of Educational Studies (IEJES)*, 3 (6), 197-204. DOI: 10.31458/iej.602422
- Özder, H., Seyhani, M., & Konedralı, G. (2009). KKTC ilköğretim öğretmenlerine uygulanan ödül-ceza politikalarının değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 15(1), 109-131.
- Öztürk, Y., & Gangal, M. (2016). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin disiplin, sınıf yönetimi ve istenmeyen davranışlar hakkındaki inançları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 593-608.

- Paliç, G., & Keleş, E. (2011). Sınıf yönetimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 17(2), 199-220.
- Rahim, M. A., Utsha, A. M., Bhuiyan, I. A. & Miah, M. R. (2019). Academic performance improvement procedure of university students applying total quality management: A case of bangladesh. *International e-Journal of Educational Studies (IEJES)*, 3 (5), 29-38.
- Smith, P. K., & Pellegrini, A. D. (Eds.). (2000). *Psychology of education: Schools, teachers and parents* (Vol. 1). Taylor & Francis.
- Şahin, E. (2002). Etkili sınıf yönetimi için kurallar oluşturmada pozitif disipline dayalı bazı öneriler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 341-353.
- Şenel, T., & Aslan, O. (2014). Okul öncesi öğretmen adaylarının bilim ve bilim insanı kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 76-95.
- Tolunay, A. K. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara karşı kullandıkları başetme yöntemleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Uludağ Üniversitesi, Bursa).
- Wulandari, A., Hanafi, I., & Widodo, S.E. (2020). School-based management in the graduated empowerment perspective. *International e-Journal of Educational Studies (IEJES)*, 4 (7), 70-80. DOI: 10.31458/iejes.607249
- Yeşilyurt, E.(2008). Eğitim programlarının hedeflerine ulaşılması bağlamında sınıf yönetimi dersinin öğretmen adaylarına olan kazanımları. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 1(2),23-42.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). Nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, N. (2008). Dersin akışını bozan istenmeyen davranışları yönetme stratejilerinin incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 1-38.